

A MAGYAR HONVÉDSEG
SZOLNOKI REPÜLŐTISZTI FŐISKOLA TÖRTÉNETE
1949-1991.
II. rész

ÚJ KERETEK KÖZÖTT, MAGASABB SZINTEN
1961-1967.

1961. július 15. és november 01. között fokozatosan megtörtént a Kilián György Repülő Tiszti Iskola újraszervezése Szolnokon. Brassói Tivadar őrnagy lett az iskola parancsnoka.

Az intézmény, elődei hagyományait folytatva végezte a repülőcsapatok részére a repülő-műszaki tisztek képzését, a hajózó tiszti iskolára kerülő repülőgépvezető növendékek előkészítését, valamint a végzett tisztek továbbképzését, továbbá a hivatásos repülő-műszaki tiszthelyettesek és a repülő-műszaki tisztesek képzését.

A tanulmányi idő a tisztképzésben 1961-63. között két év, 1963-67. között három, 1967. után négy év volt. A tiszthelyettes képzés ideje 1961-63. között egy év, 1963-tól két év volt, egészen e képzési forma megszűnéséig. 1962-től ugyancsak itt történt a repülőcsapatok tartalékos tisztjeinek felkészítése is. Több főtiszt, tiszt, illetve "repülő-parancsnoki" tanfolyam került még lebonyolításra ugyanebben az időszakban.

Megalakult egy dugattyús repülő kiképző század JAK-18 gépekkel, amely korábban az RKK keretében Budaörsön végezte a repülő-kiképzést, egy MIG-15 továbbképző század, a kiszolgáló század, valamint egy tisztési tagozat. Ugyanekkor

alakult meg a kiképzési osztály is.

A korábbi szolnoki hajdó és a budaörsi műszaki iskolát összevonták és ennek megfelelően szervezték meg a kiképzést is. A hajdóképzést alapvetően a célszerűség, a lehetőségeink és a gazdaságosság elvei határozták meg. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy kisebb létszámú csoportok csak részben kaptak elméleti és repülőképzést Szolnokon, a harci típusok repülését a Szovjetunióban végezték el. Az iskolán ekkor a hajdók MIG-21 típusismeretet kaptak az elméleti képzés keretében. A gyakorlati képzésre azonban nem kerülhetett sor, mert a rendelkezésre álló repülőterünk e nagyszemélyű gépek üzemeltetéséhez szükséges feltételekkel nem rendelkezett. A műszakiak képzése viszont - egyre javuló feltételekkel - már ekkor is folyt.

1962 tavaszán a kiképzési osztály három önálló tanszék-re oszlott. Megalakult a különleges, a rádiós és a speciális tanszék, és ugyanekkor lett önálló a testnevelési tanszék is. A sugárhajtású kiképzőszázad létszáma kétszeresére nőtt, ami lehetővé tette a Szovjetunióból visszatérő növendékek átképzését MIG-15 BISZ típusú gépeken.

1961. november 18-án a tekintélyes helyi nagyüzem, a Tiszamenti Vegyiművek csapatzászlót adományozott az iskolának.

Az első két év után az intézmény megtette az előkészületeket a magasabb szint, a hároméves tisztképzés és a felsőfokú technikus szintű oktatás bevezetésére. Ehhez bővült az anyagi-technikai bázis és növekedett az oktatói-parancsnoki állomány felkészültsége. Az iskola repülőgép állománya is nőtt, a MIG-15 BISZ, az UTI MIG-15 és 1964-től L-29 típusú gépek segítettek ekkor a kiképzést. Ugyancsak intézkedések történtek az oktató-, hajdó állomány felkészültségének növelésére, melynek során növekedett repülő-harcászati érté-

kük és így tekintélyük is.

1954 őszétől a szervezeti keretek is megváltoztak. Az iskolaparancsnokság, a törzskiképző és kiszolgáló osztály mellett megalakult a Repülő Hajózó Kiképző Ezred és a Repülő Műszaki Kiképző Fakultás. Az előbbi szervezetbe döntően az L-29 és a MIG-15-ös századok, a Mérnök Műszaki Szolgálat és más századok kerültek, míg a fakultás keretébe a repülő műszaki tisztii tagozat, a repülő-műszaki hivatásos tiszthelyettes szolgálat, a repülő-műszaki tisztesképző zászlóalj, a felsőfokú technikum tisztii tagozata, a tartalékos tiszt- és alhadnagyképző tagozat és a repülőszázad parancsnoki tanfolyam tartozott.

A Repülő Hajózó Kiképző Ezred alaprendeltetése a repülőgépezetű növendékek L-29 "Delfin" iskolagépen történő felkészítése, a Szovjetunióból hazaérkezett vadászrepülő felkészítése a II. osztályú szint elérése és nem utolsósorban a parancsnoki-oktatói állomány felkészültségének szinttartása volt.

A kiképző ezred parancsnokának Holler János őrnagyot, a fakultáshoz pedig Csiki József őrnagyot nevezték ki.

A két egység felállítása is arra a szerteágazó és sokrétű tevékenységre utal, amit az iskola kiképzőinek el kellett látni.

A kiképzési osztály végrehajtotta a tantervmódosítást, kidolgozta az egységes követelménytámasztás és az osztályozás irányelveit, bevezette a tanulmányi konferenciákat és az osztályfőnöki rendszert. Ezen időszakban jelentős mennyiségű jegyzet is kiadásra került.

Még ebben az évben, november 06-án megnyílt az intézmény múzeuma.

Tovább javultak a kiképzés személyi és ezzel párhuzamosan az anyagi feltételei is. A repülőgép-állomány technikai állapota jó volt, a legteljesebb mértékben kielégítette a kiképzés igényeit.

Az Újjászervezés időszakát úgy jellemezhetjük, hogy az eredményes, fejlődő időszak volt és megfelelő bázist teremtett egy magasabb minőség eléréséhez.

A MAGASABB MINŐSÉG ELÉRESENEK EVEI

1967-1971.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 13/1967. számú törvényerejű rendelete értelmében létrehozta a katonai főiskolákat, közöttük 1967. szeptember 09-i hatállyal a Kilián György Repülő Műszaki Főiskolát. Parancsnoka Brassói Tivadar ezredes lett.

1967 novemberére elkészültek a részletes tantárgyprogramok a négyéves növendéki képzéshez, melynek alapján az 1967/68-as tanévben már felsőfokú technikusokat bocsátott ki az intézmény.

Mintha a fejlődést kívánná illusztrálni az a tény is, hogy ebben az esztendőben voltak az iskola növendékei Farkas Bertalan és Magyarai Béla a későbbi Őrhajósok, akiket tanulmányaik befejezése után 1972-ben itt avattak tisztekké.

Bár az intézményt 1967-ben főiskolává nyilvánították, valójában csak 1972-ben válhatott azzá, hisz addig a növendékek oktatása átmeneti programok szerint történt.

1969-ben jelentős szervezeti módosulások történtek. Mindenekelőtt szervezetiileg szétvált a tiszti és tiszthe-

lyettesi képzés. Megszűnt a Kiképzési Osztály és a Repülő Műszaki Fakultás, helyettük a Tanulmányi Tudományos Kutatóosztály vette át az elméleti képzés tervezését, szervezését. Megalakult az Általános Elméleti Alapozó Tanszékcsoport, az Általános Katonai Tanszék, a Társadalomtudományi Tanszék, a Sárkány-Hajtómozgató Tanszék, Műszer-elektromos és Oxigén Berendezés Tanszék, a Rádiótechnikai és Fegyveres Tanszék, a Repülőtechnikai Üzembentartó Tanszék, a Repülőgépvezető és Megfigyelő Tanszék és a Tiszti Továbbképző Tanfolyam.

A hivatásos tiszthelyettesképzés folytatására létrejött egy repülő-műszaki, egy általános katonai elméleti tanszék-ből és két növendéki századból álló Hivatásos Tiszthelyettesképző Tagozat.

A tisztesképző zászlóalj Szakszerelő Kiképző Zászlóalj-já alakult.

A növendéki századok a szakokat oktató szaktanszékek alárendeltségébe kerültek, melyek tevékenységét a főiskolaparancsnok tanulmányi és tudományos helyettese fogta össze.

Egyéb változások mellett a Repülő Hajózó Kiképző Ezred tovább folytatta tevékenységét és 1970-től folyamatosan kivált a főiskola szervezetéből, majd 1971. november 15-ével az Országos Légvédelmi Parancsnokság alárendeltségébe került. Ezzel a főiskolán megszűnt a közvetlen gyakorlati repülőgépvezetői képzés is.

A megnövekedett oktatási feladatok ellátását segítette, hogy a főiskolává válás idején adtak át egy új, korszerűen berendezett 17 tantermes épületet. Kialakításra kerültek jól felszerelt laboratóriumok, szaktantermek, tanműhelyek és gyakorló pályák, lőterek. Elkészültek azok a sportlétesítmények is, amelyek alkalmasak voltak a hajózók speciális erőkifejtési felkészítésére és a tömegsportra. Ezentúl folyamatosan

korszerűsítették a fűtést, a világítást és az egyéb, az intézmény működését biztosító létesítményeket.

A változás előnyökkel, de egyben új elvárásokkal járt együtt. Az intézmény feladataikre kibővült. A fő feladat továbbra is az alapfokú tisztképzés volt a repülőcsapatok részére. Itt folyt a külföldön tanuló hallgatók nyelvi és katonai előképzése, illetve utóképzésük. Jelentős feladat volt a hivatásos állomány különböző tanfolyamrendszerű képzése. Emellett az intézmény keretében működött a kétéves repülő-műszaki tiszthelyettes, a tartalékos tiszti, illetve a sor szakszerelői képzés.

Az 1967-től eltelt időszak valóban egy magasabb minőség megteremtésének szakasza volt, hisz az intézmény fokozatosan egy korszerű katonai műszaki főiskolává alakult át.

KIEGYENSÚLYOZOTT FEJLŐDÉS AZ ÚJ KÖVETELMÉNYEK SZERINT 1972-1986

E szüntelenül változó, fejlődő intézmény - mely az igényeket figyelembe véve, ellátta a csapatokat tisztekkel, tiszthelyettesekkel és kiképzett sorállománnyal - továbbra is mozgalmas időszaknak nézett elébe. A kezdetet az akkori párt- és állami döntések jelentették, nevezetesen az 1972-es oktatáspolitikai határozat, az 1973-ban megalkotott káderfejlesztési terv, illetve ezzel összefüggésben a néphadsereg belső és rendfokozati arányainak módosítására hozott intézkedések.

Az átfogó reformok bevetése során megváltoztak a kiképzési célok, módosultak a képzés követelményei és ezt a módosulást követte a főiskola szervezeti változása is.

A főiskolai rangra emelés új követelményeket fogalmazott meg az egész szervezet számára. Ezek teltek el a feltételek megteremtésével, az emelt szintű programok kidolgozásával, azért, hogy a már bevonult évfolyamok valóságosan főiskolai képzésben vehessenek részt.

Ezt az időszakot zárta le az 1973. évi 12. számú törvényerejű rendelet, amely a következőképpen fogalmazott: "A katonai főiskolán szerzett oklevél - a katonai képzéssel egyidejűleg - meghatározott szakon Uzemmérnöki, Uzemgazdász, vagy általános iskolai tanári képzést is nyújt". Az a lehetőség, amit az ET 13/1967. évi rendelete teremtett meg, itt vált végérvényesen valósággá.

Tanintézetünk képzési színvonala a követelményekhez felnőve elérte a főiskolai szintet. Ezzel lezárult egy igen sok munkát igénylő időszak, amely a repülő-szakemberek eredményes képzésében telt el. A munka elismerését jelentette az a honvédelmi miniszteri kitüntetés - az "Aranykoszorsó I. osztályú hajóztiszt" jelvény, amelyet 1975. május 03-án kapott a főiskola állományára.

A korábbi képzési formák mellett 1976-tól megkezdődött a Katonai Előkészítő Tanfolyam (KET), mely a főiskolai továbbtanuláshoz szükséges ismeretek megszerzését segítette elő a szakmunkások számára. A tanfolyam egyben a haza védelmére, a hivatásos katonai pályára való felkészítést is szolgálta. E képzési forma - bár a Magyar Néphadsereg egészének érdekében történt - meghonosodott a KGYRMF-n, 1989-ig betöltötte azt a szerepet, amelyet induláskor szántak neki, hozzájárult az utánpótlás biztosításához.

Ugyancsak az 1976/77-es tanévtől a főiskola különböző szakokon megkezdte a polgári repülés, a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium részére (KPM képzés) az Uzemmérnökök képzését. Ennek célja a polgári repülőgépek Uzemeltetésénél,

karbantartásánál, javításánál jelentkező feladatok megoldásához szükséges felsőfokú elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzése volt. A kezdeti jelentős igények után csökkenő létszámmal jelenleg is folyik ilyen jellegű oktatás. E hallgatók tanulmányaik befejeztével tartalékos tisztként kerülnek avatásra.

1985. szeptember 01-jével kezdte meg működését a főiskola bázisán a Repülőgép-szerelő és Repülőgép-műszerész Tiszthelyettesképző Szakközépiskola. Igazgatójává Kovács Pál alezredest nevezték ki.

Az intézmény a csapatok részére képez repülőgépszerelő tiszthelyetteseket, emellett, mint szakközépiskola elsősorban a KGYRMF, de a többi katonai főiskola számára is fontos utánpótlási bázisul szolgált. Szerepe a kétéves tiszthelyettes képzés 1990-ben történő megszűnése után tovább nőtt.

A szakközépiskola 1991 végétől folyamatosan kivált a főiskola szervezetéből és önálló intézményként funkcionál.

Az 1982/83-as tanévtől kezdődően megindult a főiskolán - együttműködve az MN 1929 repülőezreddel - a helikoptervezetői képzés. Ez azt jelentette, hogy az elméleti képzést a főiskola szaktanszékei, a gyakorlati képzést az ezred repülőszázada végezte MI-8 típusú helikoptereken.

Az 1976-1980-ig tartó időszakban tovább javult a főiskola kiképzési bázisainak anyagi-technikai ellátottsága. Új laboratóriumokat, szaktantermeket, gyakorló harcálláspontot alakítottak ki, amikor bevontuk az oktatás, felkészítés folyamatába. Segítségükkel fejlődött a képzés gyakorlatiasságát biztosító műszer- és eszközpark. Mindezek ellenére gondot jelentett, hogy az alaptípusként oktatott repülőtechnikából nem volt elegendő a főiskolán. Így a szerelőcsarnokban kellett bevezetni a kétfázisú oktatást, illetve a hajtómű-

próbákat a csapatoknál hajtották végre.

Az élet- és munkakörülményekben bekövetkezett javulás mellett nehézséget jelentett a nagy hallgatói létszám elhelyezése, étkeztetése és egyes sportlétesítmények (fedett uszoda, edzőterem stb.) hiánya. Ezek komolyan veszélyeztetették a képzés továbbfejlesztését, csökkentették a hatékonyságot.

Az 1973-ban bevezetett képzési rendszert 1979-ben vizsgálták újra. Ennek során bebizonyosodott, hogy a követelményrendszer alapvető elemei továbbra is megfeleltek az elvárásoknak, egyes elemeit azonban a fejlődés túlhaladta, azokat módosítani kellett. Ilyenek voltak a szakkiképzési célok, a képzés tartalma, a tananyag csoportosítása, a gyakorló csapatszolgálat rendje stb. A képzési rendszer jelentős mértékű továbbfejlesztése tehát azt jelentette, hogy a magasabb igényeket a képzési rendszer hatékonyabbá tételével az adott feltételek mellett kellett kielégíteni. A feladatok az imént felsorolt területek újragondolása során fogalmazódtak meg.

Ezek a változások kikényszerítették az új képzési dokumentumok kidolgozását (a tantervet, a képzés- és teljesítménymérés folyamatát, tananyagcsoportok és tantárgyak tartalmi kidolgozását stb.), valamint a szervezeti korrekciók végrehajtását. Ez utóbbi lényegében abból állt, hogy a kiképzési időszakok megváltozása következtében önálló alegységbe szervezték az első és második időszakban tanuló hallgatókat. Ezzel együtt jelentősen csökkentették a főiskolai hallgatók kiképzésén túli, kiszolgálói igénybevételét.

A továbbfejlesztett képzési rendszer szerinti oktatást az 1981/82. tanévet kezdő első éves évfolyam kezdte meg. Bár a tényleges áttérés 1979 őszén kezdődött, amikor a hallgatók egyhónapos sorkatonai alapképzésére már a főiskolán került

sor és a gyakorlító csapatszolgálat új rendszerére tértek át.

1982. október 01-ével új parancsnok állt az intézmény élére. Brassói Tivadar vezérőrnagy nyugállományba kerülése után Zsemberi István mérnök ezredest nevezték ki főiskolaparancsnoknak.

A főiskolai képzés kezdetétől 1982-ig gyakorlatilag nem volt a repülőtisztképzésnek olyan évfolyama, amely változtatás nélkül végigtanulta volna a beiskolázáskor érvényes tantervi anyagot. Így ezen időszak története - némi túlzással élve - a programkorrekciók, az átállások és a korszerűsítési reformok végrehajtásának története is volt.

Mindezek ellenére az intézmény igyekezett maradéktalanul eleget tenni azoknak az elvárásoknak, amelyeket az előljárók és a csapatok támasztottak vele szemben a repülő-tiszt és tiszthelyettes képzésben.

AZ ÚJABB ELVÁRÁSOKNAK VALÓ MEGFELELÉS IDŐSZAKA

1987-1991

A katonai-szakmai képzés területén alapvető szervezeti változásokra került sor az 1986-os évben. A hivatásos állomány káderutánpótlásának megfelelő Utemő biztosítása érdekében a hadsereg felső vezetése döntött a katonai főiskolák - ezen belül KGYRMF képzési rendszerének átfogó reformjáról, amely az 1986/87-es kiképzési évtől lépett életbe. Ez évtől megkezdődött az átmeneti képzés és a végleges, a három éves tanulmányi idő előkészítése, az alapidokumentumok kidolgozása. Így az 1988-os év második évfolyama - a szükséges tantervi korrekciók elvégzése után - az 1987/88-as tanévben végzős évfolyammá vált. Ezért 1988. augusztus 20-án két évfolyam avatására került sor.

E képzés sajátossága, hogy a képzési cél alapvetően nem változott, a felkészítés továbbra is az első tiszti beosztásra történt. A képzés katonai és polgári irányultsága változatlan maradt. Csökkent viszont az össz-számokérések és az államvizsgák száma. A megfigyelt szakot kivéve, elmaradt a szakszerelői gyakorló csapatszolgálat. A hazai helikoptervezetői képzés befejezése a műszaki- és a vadászirányító szakoktól eltérően alakult. Ők csak a gyakorlati repülőiskolák képzés befejeztével tett államvizsga alapján kapták meg az Üzemeltető Uzenmérnöki képesítést.

A hároméves képzési rendszer igényeinek megfelelő szervezeti módosulások a 1987/88-as évi szervezeti rend változásával (állománytábla) léptek érvénybe.

Ezen időszak alatt adta ki a honvédelmi miniszter az oktatói kar minőségi összetételének javítására az intézkedését, ezzel összefüggésben meghatározta a képzés új követelményeit. Eszerint a hallgatókat tanító tiszt-oktatók az előírt követelmények teljesítése függvényében tanársegédi, adjunktusi, docensi, stb. címeket kaptak. A címekkel erkölcsi - anyagi elismerések jártak együtt - amellelt meghatározták az oktatói óránormákat és a munkafeltételekre vonatkozó előírásokat.

1987 áprilisától folyamatosan az új rendszer beállításig végre kellett hajtani a kiképzés anyagi-technikai és egyéb tárgyi feltételeinek további javítását, a meglévő főiskolai tankönyvek, segédletek, oktatófilmek, stb. felülvizsgálatát, ezek korszerűsítését az új kiképzési rendszerhez történő igazítását.

Ezen időszak alatt tovább javultak az élet- és munkafeltételek, hisz a különböző felújítási munkák egész sorát hajtották végre. Egy rég várt új létesítménnyel is gazdago-

dott az intézmény. 1991. február 01-jén került átadásra az uzoda, mely elsősorban a kiképzésben és a sportolásban nyújt új lehetőséget az itt tanulók és dolgozók részére.

1991. március 15-től új nevet visel az intézmény: Szolnoki Repülő Műszaki Főiskola. Bár e név nemsokára - november 1-től - a Szolnoki Repülőtisztai Főiskolára módosult, ez az új név és az ehhez kötődő új tartalom a hazánkban folyó és a honvédségnél is megvalósuló rendszerváltás eredményeképpen született. A főiskola, mely megalakulásától kezdődően, jogelődein keresztül Szolnok városához kötődik, ápolni kívánja azokat a hagyományokat, amelyek a város nevéhez kötődnek, például állítva azt a helytállást, amelyet viharos történelmünk során több mint 900 éves fennállása alatt Szolnok az Alföld közepén betöltött.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Csima János ny.alez.: Repülőtisztképzés a Magyar Néphadseregben (1949-1971.)

Nagyváradai Sándor: A magyar demokratikus légierő bölcsőjénél

Szerzői munkaközösség: A KGYRMF története 1949-1984.

Rádi József mk.alez.: A tisztképzés fejlődése a katonai főiskolák létrehozásától a repülőtisztok képzéséig 1957-1980.

Szerzői munkaközösség: Adatok Szolnok megye történetéből II. kötet.

Szerzői munkaközösség: KGYRMF története a 25 éves évfordulóra.